

Filozofický ústav Slovenskej akadémie vied v Bratislave

Povaha súčasnej filozofie a jej metódy

Zoznam abstraktov

*Medzinárodná konferencia doktorandov
v rámci deviateho ročníka cyklu Mladá Filozofia*

Jaroslav Růžička:

Incomplete Models Based Theory of Sciences

Mnoho filozofických směrů se snažilo odpovědět na otázku „Co je věda jako taková?“ či „Co je vlastně věda?“. Nalezení podobné „vědy o sobě“ se však nikdy nepodařilo. Proto nastává čas skromnější otázky po „vědě pro nás“. Můžeme ji nějak pojmut? Co tím získáme? Při popisu „vědy pro nás“ se pokusíme použít nástroje neúplného modelu, který chápeme jako účelovou entitu, jejímž jediným cílem je uspořádat vložené informace do struktury tak, abychom respektováním této struktury mohli získat informace nové. Pokud by se vskutku povedlo vědu pojmut tímto nástrojem, zvýšili bychom naše šance vyřešit problém srovnání vědeckých teorií a další tradiční otázky metodologie vědy.

Juraj Halas:

Ryle and Marx on Absurdities

Vo svojich Kategóriách a v neskoršom Pojme mysle definuje Ryle „kategoriálnu chybu“ ako porušenie pravidiel, ktorými sa riadi správne používanie kategórií. Tento priestupok sa prejavuje v podobe absurdnej vety. Vo svojom príspevku poukazujem na paralelu medzi Rylom a Marxom. Podľa môjho názoru sa Marx zaoberal analýzou špecifického druhu kategoriálnych chýb, ktoré sa vyskytujú v ekonomických teóriách, a ktoré vedú k antinómiám či paradoxom. Marx ich často označuje ako „iracionálne“ či „absurdné“. V príspevku osvetľujem Marxov pojem kategórie, ako aj kritériá, pomocou ktorých Marx odhaľoval kategoriálne chyby. Výsledky skúmania rámčujem všeobecnejšou diskusiou o úlohe kritiky v spoločenských vedách.

Veronika Ježková:

Foucault: Psychiatry as an Assistant Institution of a Repressive Power

Ve svém příspěvku bych se chtěla zaměřit na několik případových studií, které Foucault uvádí v *Les Anormaux* a ukazuje na nich vývoj psychiatrie jakožto nástroje společenské kontroly. V průběhu dějin se její kompetence měnily; ze specializovaného odvětví veřejné hygieny se stala součástí medicíny a medicínsko-právního diskurzu (přičemž začala používat lékařské postupy v přístupu k nemoci: patologizaci symptomů, jejich analýzu, zařazení do systému nemocí, stanovení prognózy, léčení, atd.). V druhé části referátu se

zaměřím na metody lékařské diagnostiky („zjištění nemoci“) ze Zrození kliniky a položím si otázku, nakolik je legitimní dnešní zařazení psychiatrie do medicíny, jak vzniklo a jaká úskalí může přinášet.

Svatopluk Nevrkla:

Argument and Inference

Aristotelova teorie deduktivního usuzování měla sloužit dvěma účelům. Dedukce (syllogismos) je demonstrativní, pokud jsou všechny její premisy naší znalostí - jsou nutně pravdivé, a víme o nich, že jsou pravdivé (episteme). Demonstrativní dedukce hrají klíčovou roli v klasickém modelu vědy, jehož základy Aristoteles položil.

V případě, že jsou premisy dedukce nanejvýš věrohodné (endoxa), ale nemají charakter episteme, jedná se o dedukci dialektickou. Jejím účelem je dojít z předpokládaných závěrů ke sporu za účelem jejich vyvrácení. Každý rozumný argument pak má jistou formu, které lze podle jejího charakteru doplnit na dialektickou dedukci přidáním dalších (věrohodných)premis.

Ve svém příspěvku se chci věnovat srovnání Aristotelovy a moderní teorie věrohodných tvrzení a s ním spojených dialektických úsudků.

Ivan Ondrášik:

Láska vo filozofii Maxa Schellera

Cieľom nášho príspevku je analýza fenoménu lásky v kontexte filozofickej koncepcie Maxa Schelera. V prvej časti priblížime vzťah medzi láskou a fenoménom poznania v historickom kontexte (indická filozofia, grécka filozofia, kresťanstvo), ako ho predstavuje M. Scheler. V druhej časti priblížime Schelerovo chápanie poriadku lásky (ordo amoris), teda vzťahu medzi láskou a nenávisťou. V tretej časti explikujeme vzťah medzi horizontálnym a vertikálnym rozmerom lásky vo vzťahu k problému zmyslu života.

Marta Dercová:

Fenomenológia telesnosti Hermanna Schmitza

Príspevok sa zaoberá fenomenológiou telesnosti nemeckého filozofa Hermanna Schmitza, predstaviteľa tzv. novej fenomenológie. Cieľom príspevku je predstavenie

Schmitzovej analýzu fenoménov vlastného telesného pociťovania rozprestierajúcich sa na škále medzi epikritickou a protopatickou tendenciou. Do centra pozornosti je postavená sféra telesného definovaná v kategóriách absolútneho miesta, primitívnej prítomnosti a tzv. ostrovčekov živého tela.

Peter Kyslan:

Kant a kultúrny človek

Príspevok sa venuje kantovskej téme, ktorá vystupovala najmä v novokantovskom prostredí, no v určitej miere komunikuje s dneškom. Úlohou uvažovania je predstaviť Immanuela Kanta ako kritika kultúry, ako mysliteľa, ktorý odhaľuje a predkladá základy a východiská kultúrnosti človeka a spoločnosti. Kantov pojem kultúry obsahuje plody jeho noetického a sociálno-politického uvažovania. Je to antropológia, ktorá sa zaoberá subjekt-objektovým konfliktom v kultúre.

Jan Votava:

Rozhodování bez svobodné vůle?

Přestože většina lidí považuje existenci svobodné vůle za samozřejmou, lze předložit dobré důvody i ve prospěch opačného názoru. Cílem tohoto referátu je prozkoumat, zda a jakým způsobem lze konzistentně nahlížet na proces našeho rozhodování, pokud svobodnou vůli popřeme. Závěrem je, že hledaný způsob uvažování existuje, přestože pro nás není přirozený.

Veronika Adamová:

Hobbesov človek – egoista?

Hobbesova sociálna filozofia je zaujímavá z viacerých hľadísk. Na jednej strane ju možno čiastočne vnímať ako jeho reakciu na politické udalosti odohrávajúce sa v Anglicku počas jeho života, čo vyúsťuje do realistického zobrazenia skutočnosti a tým viac človeka. Na strane druhej, ide o filozofiu, ktorá sa svojou podstatou odlišuje a kriticky stavia nie len k filozofii antických mysliteľov, ale aj k scholastickej filozofii spojenej s kresťanskými tradíciami. Hobbes sa pri výklade myšlienok o človeku neodvoláva na žiadne etické koncepcie, či náboženské dogmy. Predstavuje nám človeka značne realisticky, nedôveruje

mu, zobrazuje ho so všetkými jeho neduhmi a vykresľuje ho viac v negatívnom ako pozitívnom svetle. Hoci je u neho evidentná snaha o prepojenie prírody, človeka a spoločnosti, oveľa intenzívnejšie nám vystupuje do popredia otázka emancipácie a socializácie človeka. Podľa Hobbesa sa totiž človek nerodí ako spoločenská bytosť, ale sa ňou postupne v procese výchovy stáva. Hobbesov človek je napriek všetkým negatívnym definíciám, silné individuum. Je aktívnou a dynamickou bytosťou, čo ho predurčuje k tomu, aby sa sám stal kritériom svojho myslenia, rozhodovania a konania. Z tejto pozície rovnako nazerá Hobbes aj na otázku morálneho konania. Morálne konanie nie je podľa neho prirodzenou vlastnosťou človeka, ale práve naopak, je jeho výtvorom, produktom. Dokonca by sme mohli povedať, že ho Hobbes definuje ako protiklad k ľudskej prirodzenosti, ktorý vzniká z nutnosti, z okolností, do ktorých sa človek počas svojej existencie dostáva, a s ktorými sa musí počas života vyrovnávať.

Eva Žáčková:

Člověk 2.0

Príspevek se zaměřuje na představení „teorie kyborga“ Donny Haraway z 80. let 20. století a konfrontuje ji se současným stavem diskuze o konceptu člověka ve vztahu k technologiím v rámci dnešního transhumanistického diskurzu, jak je prezentován např. v nedávno vydané publikaci Steva Fullera *Humanity 2.0* (2011) a dalšími představiteli zejména akademického transhumanismu (Nick Bostrom, Anders Sandberg, Julian Savulescu ad.).

Zuzana Ticháčková:

Evaismus Anny Pammrové

Jedním ze tří pilířů filosofie české filosofky Anny Pammrové je otázka postavení ženy ve společnosti. Pro instruktivnější deskripci této problematiky používá autorka dvou modelů - evaismu a eaismu. Zatímco prvý zmíněný odvozuje svůj původ od pramatky Evy, druhý odkazuje ke starobabylonské hrdince jménem Ea. Rozdíl mezi oběma ženami (a tedy i modely) je ve své podstatě rozdílem mezi plozením a rozením. Tento biologismus determinuje celou lidskou kulturu. Východisko z tohoto historicky podmíněného dualismu spatřuje autorka ve zrodu „nového Člověka“, jenž již nebude loutkou jednajícím naučeným způsobem, nýbrž autenticky existující rozumnou bytostí.

Ján Haluška:

Narativizmus v MacIntyrovom diele After Virtue

Cieľom príspevku je preskúmať filozofickú pozíciu A. MacIntyry v jeho diele *After Virtue* v súvislosti s narativizmom. Podľa MacIntyry je narácia integrálnou súčasťou na identifikovanie a pochopenie rôznych fenoménov súvisiacich s morálkou. V rámci nej je podľa neho možné vysvetliť konanie človeka a jednotu ľudského života. Akú špecifickú pozíciu však MacIntyre v súvislosti s naráciou zastáva? MacIntyrova pozícia sa neodvratne spája s naratívnym realizmom. V príspevku si kladiem za úlohu ozrejmiť dôvody, ktoré vedú MacIntyru k naratívnemu realizmu a zároveň predložiť kritické námietky voči MacIntyrovej pozícii, spojenými s opozitným prúdom uvažovania – naratívnym konštruktivizmom.

Matúš Lakoščík:

Peter Singer a eutanázia

Vo svojom príspevku predstavím jedno z delení eutanázie od Petra Singera. Konkrétne pôjde o delenie na Voluntary, Involuntary a Non-voluntary Euthanasia. Následne prezentujem niektoré námietky k jednotlivým druhom. V závere predložím alternatívne riešenie voči eutanázii.

Miroslav Příkryl:

Rachelsova teória „difference thesis“

Podľa konvenčnej doktríny, ktorú zastáva AMA, je medzi aktívnou a pasívnou eutanáziou významný morálne relevantný rozdiel. Tento rozdiel zabezpečuje, že zatiaľ čo aktívna eutanázia je vždy neprijateľná, pasívna eutanázia je niekedy prípustná. Rachels podrobuje konvenčnú doktrínu kritike pretože je založená na nesprávnom predpoklade, že medzi zabitím a ponechaním umrieť je morálne relevantný rozdiel. Ponúka dvojicu príkladov, ktoré majú ukázať, že medzi zabitím a ponechaním umrieť nie je žiadny inherentný morálny rozdiel a teda samotná konvenčná doktrína je nesprávna. V našom príspevku sa pokúsime načrtnúť hlavné aspekty Rachelsovej kritiky a predstavíme kritiku, ktorá sa na Rachelsa vzniesla.

Katarína Vydrová:

Koncept mentálnej poruchy v súčasnej psychiatrii

Cieľom tohto príspevku bude problematizácia konceptu duševných porúch v modernej psychiatrii. Ako základ nám bude slúžiť Diagnostický a štatistický manuál, ktorý zohráva dôležitú kultúrnu úlohu v tom, čo sa bude posudzovať mentálna porucha. Kľúčovým pre nás bude diagnostické kritérium klinickej signifikancie tak, ako je formulované v úvode manuálu. Mentálna porucha je charakterizovaná ako syndróm, ktorý je spojený s klinicky signifikantným nešťastím alebo neschopnosťou fungovania, či so zvýšeným rizikom úmrtia a stratou slobody. Budeme sa pýtať, či je možné zostrojiť jednotný, vedecky akceptovateľný koncept mentálnych porúch a aké možné dôsledky by to malo na postavenie psychiatrie v systéme vied.

Miroslava Antolová:

Reprodukčné verzus terapeutické klonovanie – podobnosti a rozdiely

Cieľom príspevku je prezentácia a komparácia dvoch typov klonovania- reprodukčného a terapeutického. Reprodukčné klonovanie je zásadne odmietané pričom terapeutické je bezdôvodne označované ako „liečebná“ metóda, aj keď technika je úplne identická, a preto je irelevantné posudzovať dva skutky odlišne. Príspevok sa snaží potvrdiť tézu, že je preto neopodstatnené rozlišovať medzi týmito klonovaniami z dôvodu, že technika, ktorá sa využíva pri terapeutickom je identická ako aj v prípade reprodukčného. V príspevku predstavíme fundamentálne zložky terapeutického a reprodukčného klonovania- ich zámery a aspekty. Následne spomenieme riziká a problémy, ktoré môžu vzniknúť pri povolení klonovania ľudských embryí.

Barbora Bad'urová:

Problém vzťahu hodnoty života a úcty k životu v environmentálnej filozofii

Príspevok sa zaoberá problémom vzťahu hodnoty života a úcty k životu v environmentálnej filozofii. Hodnota života a úcta k životu sú frekventovanými pojmami v súčasnej environmentálnej filozofii. Vo svojom príspevku sa chcem zaoberať najmä problémom ich vzájomného vzťahu, ako aj otázkami, ktoré s nim súvisia. Môj príspevok sa

nebude obmedzovať len na myšlienkového otca úcty k životu - A. Schweitzera, ale bude sa orientovať predovšetkým na environmentálnu filozofiu 20. storočia a súčasnosti.

Miroslava Mináriková

Morálny záväzok a „ľudskosť“ uzatvorených spoločností u H. Bergsona

V príspevku najskôr mapujeme Bergsonov spôsob odvodenia biologickej podstaty morálneho záväzku, ktorý napokon nazýva "virtuálnym inštinktom" alebo čistým záväzkom. Je to práve tento záväzok, ktorý funguje v rámci morálky uzatvorených spoločností. Ďalej rozoberáme Bergsonovu analýzu morálky, politiky a náboženstva vtedajších moderných spoločností, na základe ktorej mohol Bergson tieto spoločnosti označiť za „ľudské“ a zaradiť ich medzi uzatvorené spoločnosti.

Lucia Galovičová:

Je možné myslenie bez jazyka?

Cieľom príspevku je objasniť Davidsonov prístup k otázke vzťahu jazyka a myslenia. Podľa Davidsona, myslenie bez jazyka nie je možné. Davidson zastáva tézu, podľa ktorej jedine tie indivíduá, ktoré sú schopné komunikácie s inými prostredníctvom jazyka, môžu mať myšlienky. V príspevku sa zameriame na východiská Davidsonovej argumentácie, ako aj na jednotlivé premisy hlavného argumentu v prospech tézy, že jazyk a komunikácia sú pre myslenie nevyhnutné.

Matej Drobňák:

Význam v pojmových schémach vedeckých a filozofických teórií jazyka

Príspevok sa venuje možnosti uplatnenia pojmovej schémy výraz - význam v rámci vedeckých a filozofických koncepcií jazyka. Autor vychádza z pragmatickej koncepcie jazyka u W. Quina. Quine obhajuje redukciu pojmovej schémy výraz - význam na pojmovú schému používania výrazov v rámci vedeckej a filozofickej explikácie jazyka. Tento krok je odôvodnený argumentom nadbytočnosti pojmovej schémy výraz - význam. Cieľom príspevku je kriticky prehodnotiť pragmatický redukcionizmus a snaha ukázať výhodnosť schémy výraz - význam v neurologickom aj sociologickom pohľade na jazyk.

Vincent Kekeli:

Cavellova komparácia existencializmu a analytickej filozofie

Ako vníma jazyk a pojem významu Soren Kierkegaard a Ludwig Wittgenstein v Cavellovom ponímaní filozofie prirodzeného jazyka? Na príklade Cavellovej interpretácie a komparácie Kierkegaardovho a Wittgensteinovho používania jazyka, sa zameriame na ich možné ponímanie významu. V tomto príspevku si tak priblížime samotné Cavellove chápanie prirodzeného jazyka vo filozofii.

Zuzana Molnárová:

Wittgenstein a problém vylúčenia farby

Príspevok si kladie za cieľ preskúmať problém vylúčenia farby prvýkrát naznačený v práci *Tractatus logico-philosophicus*. Podstatou tohto problému je, že sa nemôžu nachádzať dve farby súčasne na jednom mieste zorného poľa. Pre Wittgensteina je už v tejto fáze zrejmé, že pôjde o logický problém, ktorý by mala viesť vyriešiť každá ďalšia analýza. Tento problém preto v Traktáte považuje len za zdanlivý. Neskôr sa však k jeho riešeniu vracia v eseji *Niekoľko poznámok o logickej forme* a pokračuje v jeho skúmaní aj v práci *Filozofické poznámky*. Záver príspevku doplní interpretácia problému matematikom F. Ramseyom, ktorý svojimi úvahami podnietil Wittgensteina k ďalším skúmaniam.

Martina Juříková:

Měli bychom zapomenout na korespondenční teorii pravdy?

Název príspevku odkazuje k textu „Forget about Correspondence Theory of Truth“ Davida Lewisa, ničméně není jeho parafrází. V rámci príspevku bude predstaven argument Davida Lewisa pro odmítnutí korespondenční teorie pravdy jako jedné z hlavních teorií pravdy. Cílem je vyvrátit Lewisovo tvrzení, že korespondenční teorie pravdy není neslučitelná a ani nepřekonává jinou z hlavních teorií. Při argumentaci bude také využito stanovisek Mariana Davida. V závěru bude prokázáno, že korespondenční teorie pravdy je skutečnou konkurenční teorií pravdy.

Tomáš Károly:

Kauzálny realizmus v regularitných teóriách

Humovu teóriu príčinnosti je možné interpretovať viacerými spôsobmi. Huma môžeme považovať buď za regularitného realistu alebo za kauzálného realistu. Regularitní realisti popierajú existenciu nutného spojenia v objektoch, preto udalosti sú len pravidelne združené. Budem podporovať tvrdenie, že Hume bol kauzálny realista, lebo napriek tomu, že nemôžeme poznať povahu síl, neznamená to, že vo svete tieto sily nemôžu existovať. Z tohto dôvodu pravidelné združenie supervenuje na nutnom spojení. Ale aj keby sily existovali vo svete, nepomôže nám to vyriešiť problematiku falošných príčin (epifenomérov) v regularitných koncepciách kauzality. Z tohto dôvodu môžeme považovať humovskú príčinnosť za nepostačujúcu.

Katarína Hrnčiarová:

Teórie vrodennosti a ich vzťah k vede

Cieľom môjho príspevku bude načrtnúť ako sa súčasná filozofia mysle a filozofia jazyka v otázke vrodennosti obracia na poznatky modernej vedy. Napriek tomu, že je s vedou v úzkom spojení, stále môžeme hovoriť o týchto koncepciách ako o filozofických a nie vedeckých. Vzťah filozofie a vedy sa v týchto otázkach nevyvinul až v súčasnej filozofii, ale už v novoveku, kedy sa teórie vrodennosti ideí ako aj ich kritika spájali s poznaním vtedajšej fyziky a optiky. V súčasnosti sa tento vzťah prenáša na iné vedy – napríklad na neurobiológiu. Súčasná filozofia je teda pri skúmaní teórií vrodennosti nepredstaviteľná bez spolupráce s inými oblasťami ľudského poznania.

Jaroslav Faltin:

Tri nativistické argumenty v prospech modulárneho usporiadania mysle vo vzťahu k morálke. Argument nedostatočného stimulu, univerzálne morálne normy a výsledky experimentálneho výskumu mozgu v neurobiológii.

Naturalistické filozofické prístupy (rovnako ako nativistický prúd filozofie mysle) v otázke problematiky morálky vo vzťahu k ľudskej prirodzenosti v súčasnosti väčšinou vychádzajú zo špecificky modulovanej teórie mysle. Cieľom príspevku je prehodnotiť základnú argumentáciu týchto smerov, na základe ktorej stavajú svoju hypotézu o existencii

mentálneho orgánu, špeciálne určeného na osvojovanie si morálky. Tie predstavujú predovšetkým argument nedostatočného stimulu, univerzálne morálne normy a výsledky experimentálneho výskumu mozgu v neurobiológii, ktoré sú predmetom prehodnotenia v predložennom príspevku.

Zdeněk Terzijski:

EU v politickej filozofii

EU je aktuálne téma, ale je to rovněž téma pro filozofii? Lze pojmut EU jako předmět politické filozofie? Je možné užít klasické přístupy politické filozofie bez problémů? Filozofie selhává v praktické úloze učinit svůj předmět pochopitelným, pokud se snaží pouze odpovědět na otázky po spravedlnosti nynějšího uspořádání nebo správnosti pokračujícího procesu integrace, neboť je svým normativním přístupem na míle vzdálená skutečnosti EU, kde ideje filozofů a priori ustupují před realitou konkrétních politických vyjednávání. Zůstává filozofii pouze role pozorovatele a ideového producenta, který doufá, že je integrace vedena správným motivem? Nebo je důležité pochopit fungování unie z její vlastní setrvačnosti a předložit smysluplný obraz instituce, která se přes vnitřní odpor rozvíjí a prohlubuje?

Igor Paulíček:

Stasis a fenomén totalitarizmu

Obsahom príspevku bude skúmanie totalitarizmu z perspektívy vybraných konzervatívnych politických filozofov. Pôjde napr. o Erica Voegelina, či Rogera Scrutona a ďalších. Pri skúmaní fenoménu totalitarizmu budeme vychádzať z analýzy Aristotelovho pojmu stasis a Voegelinovho pojmu metastasis. Rozbor týchto pojmov nám umožní identifikovať príčinu a nebezpečenstvo totalitarizmu ako politického náboženstva, ktorého vierou je viera v metastasis - „metastatická viera“ (Voegelin). Takisto v texte použijeme Scrutonom rozpracované rozlíšenie medzi pesimistom a bezohľadným optimistom, ktorý v sebe pestuje ilúziu, že je možné pretvoriť svet.

Ondrej Čechvala:

O dvojakej podobe zla v diele Hannah Arendt

Práca sa zaoberá dvoma podobami zla prítomnými v totalitných režimoch. Arendtovej koncepcia zla sa v mnohom odlišuje od filozofickej tradície, pretože skúsenosť vzostupu totalitných režimov 20. storočia vyžaduje úplne nové premyslenie tejto problematiky. V diele Pôvod totalitarizmu Arendtová v náväznosti na Kanta rozvíja pojem radikálneho zla a dáva mu nový obsah. Nebezpečenstvo radikálneho zla sa vynára v systéme, kde sa človek javí nadbytočný. Vznikom vyhladzovacích táborov završujúcich tento proces sa nakoniec aj samotný ľudský život stáva ľahostajným. Po procese s Eichmannom, ktorého sa Arendtová zúčastnila, prichádza s novou definíciou zla ako banálneho zla. V postave Eichmanna nachádza autorka znepokojivo normálneho úradníka, bezmyšlienkovito plniaceho príkazy. V práci sa pokúsime odlíšiť obe podoby zla, uviesť ich do vzájomných súvislostí a analyzovať ich v kontexte Arendtovej myšlienkového naladenia.

Martin Kubálek:

Hayekova kritika distributívnej spravodlivosti

Ponúkaný príspevok má byť venovaný kritike distributívnej spravodlivosti vo vybraných dielach F. A. von Hayeka. Hayek ako významný predstaviteľ liberalizmu, analyzuje problémy slobodnej spoločnosti v mnohých rovinách - ekonomickej, právnej, etickej, historickej. Zamýšľa sa nad reálnymi možnosťami sociálnej spravodlivosti a s ňou spojeného problému najlepšej distribúcie statkov. Príspevok má poukázať na Hayekovu argumentáciu pri jeho dokazovaní neopodstatnenosti distributívnej spravodlivosti v modernej slobodnej spoločnosti.

Kristína Uvírová:

Trojdimenzionální teorie spravedlnosti Nancy Fraser

Príspevok se zaměřuje na analýzu hlavních filozofických názorů významné americké myslitelky Nancy Fraser, především na její myšlenkový posun od dvojdimenzionální teorie spravedlnosti k teorii trojdimenzionální, která je jejím novým pokusem o reformulování spravedlnosti v globalizovaném světě.

První část se věnuje problematice a kritice rámce. Nancy Fraser promýšlí spravedlnost v globalizovaném světě z nového úhlu, ve kterém byl zpochybněn keynesiánsko-vestfálský rámec.

Druhá část příspěvku je věnována rozboru trojdimenzionální teorie, kterou Fraser aplikuje na transnacionální demokratické rozhodování o otázkách spravedlnosti. Přerozdělování a uznání rozšiřuje o politickou dimenzi reprezentace. Chce touto třetí dimenzí konceptualizovat specifický význam politického jako konstitutivního prvku vyjednávání sporů v oblastech přerozdělování a uznání.

Peter Michalík:

Inštitúcia v macIntyrovskom zmysle, byrokracia a byrokratický režim

Cieľom príspevku je preskúmať problematiku inštitúcie u MacIntyry, s ohľadom na negatívne aspekty, ktoré so sebou inštitúcia prináša. Analýza inštitúcie bude vychádzať z filozofického projektu A. MacIntyry, v ktorom bude predstavený dialektický vzťah sociálnej praxe a sociálnej inštitúcie. Pri ozrejmnení vplyvu inštitúcií na spoločnosť, poukážem na to, že „racionalita“ inštitúcie sa premietla do racionality byrokracie. Byrokráciu zadefinujem v duchu M. Webbera.

Ako negatívny dôsledok tejto racionality bude predstavená postava morálneho reprezentanta modernej kultúry – byrokratického manažéra. Od neho sa posuniem k byrokratickému individualizmu, ktorý má výrazne emotivistický charakter. V závere by som poukázal na možné východiská z tejto situácie, v podobe etiky cnosti a jej morálneho aktéra.

Erik Leško:

Ontologická prvotnosť politična a nemožnosť spoločnosti: E. Laclau a onticko-ontologická diferenciacia v postmarxizme

Príspevok pojednáva o postmarxistickej filozofii Ernesta Laclaua (vrátane jeho spoluautorky Chantal Mouffeovej), pričom rozoberá ich teóriu politična so zreteľom na onticko-ontologickú diferenciaciu. Primárne sa zameriava na ich metodologický prístup zdôrazňujúci ontologickú prvotnosť politična vis-à-vis spoločnosti. Skúmajúc vzťah medzi politikou, političnom a spoločnosťou, príspevok poukazuje na to, že ontická rovina sa týka početných praktík konvenčnej „politiky“, pokiaľ ontologická rovina sa týka ustanovovania

spoločnosti – „politická“. Zároveň poukazuje na to ako táto otázka súvisí s ich tézou o nemožnosti spoločnosti.

Matej Cibik:

Potrebuje liberalizmus metafyziku?

Liberalizmus je chrbtovou kosťou myšlienkového mapy západnej civilizácie, preto potrebuje dostatočne silné filozofické zdôvodnenie. Vo svojom príspevku analyzujem dva základné prístupy k jeho obhajobe, pragmatický a metafyzický. Pragmaticky je liberalizmus obhájený vtedy, keď sa ukáže, že kvôli určitým empiricky potenciálne dokázateľným javom v spoločnosti je jediným prijateľným systémom. Metafyzicky je obhájený vtedy, keď sa poukáže na základné liberálne hodnoty (z definície neempirické), ktoré normatívne predurčujú podmienky legitimacy každého štátu. Okrem zdôvodnenia tohto rozdelenia budem snažiť dokázať, že pragmatická obhajoba je nutne nedostatočná, čím je liberalizmus nutne odkázaný na jeho hodnotovú, metafyzickú obhajobu.

Alexandra Kirňáková:

Rola náhody v etike

V príspevku skúmam problém náhody v etike, ktorý bol diskutovaný v náväznosti na články B. Williamsa a T. Nagela, uverejnené v rokoch 1979 a 1981. Tento problém nie je na poli etiky novinkou, spomínané články však povzbudili špecificky modernú debatu, ktorú sa pokúsime aspoň v skratke načrtnúť. Na úvod ozrejmieme definíciu termínu moral luck, na ktorý v texte referujeme ako na rolu náhody v etike. Následne ukážeme z čoho vlastne vyvstáva problém roly náhody v etike, poukážeme na Kantovské ponímanie morálky imúnnej voči náhode, ktoré je zhodné i s našim intuitívnym chápaním morálneho hodnotenia. V tejto časti upozorníme však i na inú nám vlastnú, no opozitnú intuíciu. Túto podporíme Nagelovou a Williamsovou kritikou Kantovho pohľadu. Ďalšia časť prezentácie poukazuje na možnosť odmietnutia a prijatia tézy závislosti nášho morálneho hodnotenia na náhode a ich implikácie. Záver prezentácie ponúka autorkin prístup k nazeraniu na tento problém a okruhy otázok spojených s touto témou.

Hana Drobková:

Kudy k praktické filosofii?

Ve svém příspěvku se zamýšlím nad smyslem a praktickou využitelností filosofie jakožto oboru, který jsem začala studovat proto, že mě to bavilo, a pokračuji v tom proto, že věřím, že to má smysl. Ale za jakých podmínek? Jak by se filosofie měla „dělat“, aby byl její význam zřejmý, a to nejen na akademické půdě? Opírám se o myšlenky Johna Stuarta Milla, který ve svém spise O svobodě popisuje, za jakých podmínek dochází ve společnosti k poznání a k vývoji. Jelikož filosofii vnímám právě jako touhu po poznání, domnívám se, že myšlenky J. S. Milla mohou být pro praktické využití filosofie velmi inspirativní. Na teoretické rovině jistě nejde o nic neznámého, naopak jde o všeobecně známé zásady, které bychom mohli shrnout pojmy jako respekt k jinému názoru, svobodná diskuse apod. Podstatné však podle mě není o těchto pojmech vědět a dodržovat je jako nějaká pravidla. Pro praxi je dle mého stěžejní mít tyto principy v sobě jako jakýsi vnitřní pilíř.

Otakar Horák:

Morálne jednanie filozofov a etikov z pohľadu experimentálnej filozofie

Robí filozofická reflexia etických problémov z filozofov a etikov lepších ľudí? Možno študovať etiku nielen preto, aby sme vedeli, čo je dobro, ale aby sme sa dobrými stali? Aplikujú profesionálni etici morálne zásady, ktoré vyučujú, aj do svojho každodenného života? Na tieto a podobné otázky odpovedá experimentálny filozof Eric Schwitzgebel a jeho kolegovia radou empirických výskumov, v ktorých dlho tradovanú predstavu o filozofickej reflexii etiky ako zdroji mravnejšieho jednanja spochybňujú. V závere príspevku podám možné vysvetlenia tohto javu prostredníctvom poznatkov morálnej psychológie.

Katarína Šlosiariková:

Rozklad morálky ako predpoklad Európskeho nihilizmu

Ak by sme sa symbolicky pokúšali ozrejmiť si všeobecný priebeh, ktorý vyústil do súčasnej už „globálnej krízy“ hlavne v oblastiach nazerania na dichotómiu života a smrti, najvýstižnejším vyjadrením by pre nás mohol byť Nietzscheho metaforický výrok: „Boh je mŕtvy“. Nietzschemu právom patrí filozofické prvenstvo v odhalení Európskeho nihilizmu, s ktorým súvisí pád všeobecno - platných zaužívaných hodnôt a rozklad morálky. Pre naše

potreby je výhodné a účelové vychádzať práve z Nietzscheho filozofie, pretože jeho dielo ešte stále nestráca na aktuálnosti.

Eva Bednáriková:

Príroda ako hodnota v ideových koncepciách slovenského environmentálneho hnutia

Vývoj environmentálneho hnutia reflektuje vývoj vzťahu človeka k prírode a silnejúce tendencie po zmene chápania prírody ako bezhodnotovej. Popri tradičnom, antropocentrickom koncepte ochrany prírody (kvôli potrebám človeka a kvôli prežitiu ľudského druhu) silnie postupne aj biocentrický koncept (ochrana prírody kvôli nej samej). Obe tieto tendencie sú základným pilierom fungovania ochranárskych organizácií a majú vplyv na ich ideové zameranie a praktickú činnosť. Avšak popri pokračujúcom vývoji environmentálnej etiky, vyvíja sa neustále aj ochranárske hnutie. Ich cesty a závery sú často odlišné, čo otvára viacero morálnych dilem, vrátane samotného nazerania na hodnotu prírody.

Jana Koišová:

Zmysel profesijnej etiky v medicíne

Medicínske (biomedicínske) vedy patria podľa súčasnej klasifikácie do skupiny prírodných vied. Medicínska etika vyrastá z idey, že prírodné vedy nedokážu uchopiť človeka ako celok. Z tohto dôvodu by nemala byť medicína izolovaná od etických (filozofických) teórií, pretože sa vždy zakladá na určitom obraze človeka. Lekári a zdravotníci sú konfrontovaní s etickými otázkami podobne ako s otázkami odbornými či technickými. Denne sa dostávajú do kontaktu s mnohými morálnymi pojmami a princípmi, ako sú morálna povinnosť, autonómia, rešpekt k ľudskej dôstojnosti, spravodlivosť, pomoc a podobne. Zámerom príspevku je preto poukázať na význam a úlohu profesijnej etiky v medicíne a zdravotnej starostlivosti.

Filip Svoboda:

Aristoteles jako filosof vědy: etika a dobro ve vědě

Príspevek sa bude zaoberať problematikou ustanovení vedy, jej axiomatiky, predmetu, metódy a cieľu. Bude zde pojednáno o otázkách vzťahu vedy na etiku a dobro vrátane tázania sa po mieri závažnosti jejich noriem pre procesy vedy. V príspevku rovněž zazní úvahy nad

vzájemnými vazbami mezi vědou, filosofií, metafyzikou a teologií. Otázky zde kladené budou směřovat k otázkám po jejich kompetencích, vzájemné hierarchii nebo návaznosti. Vzhledem k obsáhlosti Aristotelova díla se naše pozornost zaměří především na konvolut Metafyzika a to na jeho první knihy, s jež se stanou základem pro doplnění myšlenek z jiných Aristotelových textů, ať již z Metafyziky či dalších děl, a z jiné odpovídající literatury.

Marie Benediktová-Větrovcová:

Epistemologie matematiky 1.pol. 19.století pod vlivem Kantovy transcendentální estetiky

Kantova transcendentální estetika koncipuje také filosofii matematiky, přičemž kategorie prostoru a času zakládá v geometrickém, resp. aritmetickém názoru (Kritik der reinen Vernunft; Prolegomena zu einer jeden künftigen Metaphysik).

Příspěvek se pokusí ukázat na matematickou konceptualizaci v 1. pol. 19. stol. pod vlivem historického Kanta a pod současnou revizí Kantovy filosofie geometrie v diskursu 20. století. Ilustrativními příklady budou německá a francouzská škola matematiky 1. pol. 19. stol.

Ján Nikel:

Rozklad paradigmy kruhu v Keplerovej Novej astronómii

Cieľom článku je priblížiť Keplerov objav elipsovitého tvaru orbity Marsu. Rekonštrukcia Keplerovho myšlienkového postupu ukazuje, že finálne riešenie je prispôbením modelu, ktorý najlepšie vyhovoval ideovému pozadiu a špecifickej interpretácii astronomických javov. Model založený na elipse bol odvodený za pomoci všeobecných metodologických princípov, geometrických techník, vnútorne súdržného obrazu sveta a racionálneho zdôvodnenia.

Robert Burgan:

Je biologická evolúcia slabo, stredne alebo silne usmerneným procesom?

Jedna otázka v rámci evolučnej biológie zostáva stále nezodpovedaná - je biologická evolúcia riadeným alebo usmerňovaným procesom alebo nie? Štandardná odpoveď alebo stanovisko znie, že nie je, ale my sme presvedčení, že je, a v našej prednáške predkladáme niekoľko argumentov z evolučnej biológie ako takej a z našej globálnej evolučnej teórie, z

ktorých vyplýva, že biologická evolúcia môže byť mierne riadená alebo usmerňovaná dokonca aj v prípade, že nemá žiadny všeobecný cieľ alebo finálny stav.

Anna Lukešová:

Evoluční epistemologie Stephena Toulmina

Stephen Toulmin ve snaze odpovědět na otázku, jak skutečně funguje věda, přišel s vlastním pojetím evoluční epistemologie. Evoluční epistemologií je přitom míněn naturalistický přístup k teorii poznání, který využívá modelů a analogií odvozených z biologické evoluční teorie pro vysvětlení vývoje vědeckých idejí. Toulmin shrnuje, že v každé době existuje určitý „fond“ alternativních koncepcí a v každé generaci probíhá výběr mezi těmito alternativami. Skrze výběr jsou některé součásti tohoto fondu přijaty, začleněny do rámce daného oboru a následující generaci předány jako integrální součást tradice. Klíčovými procesy zde tedy jsou inovace a selekce. Příspěvek ukáže, co v rámci tohoto přístupu znamená intelektuální evoluce a jakým způsobem dochází ve vědě ke změnám a výběru.

Jiří Podhajský:

Kant, Kuhn, Friedman a a priori

Představitelé první etapy filosofie (Russell, Carnap, Popper) se především věnovali vlastní reflexi vědy. S další generací (Kuhn, Feyerabend, Lakatoš) se do záběru dostává postupně i samotná historie vědy a její reflexe. Předmětem diskuse se stávají starší koncepty vědy a filosofie. Jedním z témat těchto diskusí je problematika Kantova pojmu a priori. Významný je zde Kuhnův příspěvek ohledně relativního a priori a jeho pozdější recepcí v díle M. Friedmana. Příspěvek se zaměřuje na stručný popis změn v chápání a priori od samotného Kanta, přes novokantovství, Kuhna až po Friedmana. Závěrem bude poukázáno na jeden z možných příspěvků Kantovy filosofie dnešnímu bádání v pojmu „ideje“.

Ivana Klimová:

Používání termínu paradigma v pracích Thomasa Kuhna

Cieľom tejto práce bude popísanie rôznych spôsobov použitia termínu paradigmy a disciplinárnej matice v prácach T. Kuhna. Pokúsime sa poukázať na problematické vymedzenie a používanie termínu paradigma v práci Štruktúra vedeckých revolúcií. Budeme

reflektovať pokus o poopravenie a presnejšie vymedzenie tohto termínu v Dodatku k Štruktúre. Venovať sa budeme aj zavedeniu „náhradného“ termínu za termín paradigma, a síce termínu disciplinárnej matice. Podobne ako v prípade termínu paradigmy, aj pri tomto termíne sa pokúsime o načrtnutie „vývojových štádií“ jeho definovania. Pri reflektovaní termínu disciplinárnej matice budeme vychádzať z prác The Essential Tension a The Road since Structure.

Petr Pavlas:

Filosofie vědy Teilharda de Chardin

Francouzský jezuita Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955) je kontinentální filosof 20. století a bývá nejčastěji řazen mezi fenomenology – přestože není fenomenologem typicky „husserlovským“. Jak známo, významnou část jeho díla tvoří Teilhardovy úvahy o vědě, a proto není od věci mluvit vedle Teilhardovy kosmologie, Teilhardovy antropologie, Teilhardovy teologie či Teilhardovy filosofie dějin také o jeho filosofii vědy. Právě důslednému zmapování a přiblížení jeho filosofie vědy bude věnován tento příspěvek. Jeho cílem není učinit z Teilharda filosofa vědy, nýbrž dokázat, že tento myslitel filosofem vědy zčásti skutečně je.

Jozef Adámat':

Poiesis ako výzva pre modernú filozofiu

Vychádzam z presvedčenia, podľa ktorého onú štrukturálnu jednotu gréckeho života možno nahmatať práve v pojme poiesis. Poiesis – ako sa pokúsim svojou prezentáciou ukázať – sa nezužovala iba na oblasť techne, umelecko-remeselníckej činnosti, ale zahŕňala práve tak oblasť konania (praxis) ako aj poznania (theoria). Cieľom mojej prezentácie je ukázať potenciál ukryvajúci sa v pojme poiesis, jeho relevantnosť v hľadaní i nachádzaní takej integrity, akou sa vyznačovalo grécke myslenie, samozrejme, v podmienkach nášho moderného sveta.

Lucie Petrišáková:

Pravda jako interpretační jev fikce

Předkládaný příspěvek podá kritickou reflexi kategorie pojmu pravdy především z hlediska jejího interpretačního statusu v rámci fikčního diskurzu. Fikční diskurz, jako interdisciplinární problém, který v sobě skrývá jak motivace literárně vědné, tak filosofické či případně logické, bude pojat právě skrze pojem pravdy. Reflexe bude směřovat k odpovědi na otázku, kde se nalézá hranice fikčního a non-fikčního narativu, tedy kde je onen předěl mezi oblastí fikce a oblastí historie, přičemž obrátí pozornost k tomu, zda odlišné pojetí pojmu pravdy může stát v základu vedení této hranice.

Zuzana Hamzová:

Asubjektívna fenomenológia a realizmus vo fenomenologickej filozofii J. Patočku

K trvale přítomnému problému vo filozofii J. Patočku patří problematika „prirodzeného sveta“, ktorou Patočka nadviazal na Husserlov pojem „Lebenswelt“ (svet nášho života). Je evidentné, že kým Husserlov pojem „Lebenswelt“ akcentuje najmä vnútorný a tým viac- menej subjektívny aspekt vzťahu človek – svet, tak u Patočku hneď od počiatku nachádzame (už v jeho pojmosloví), že chce rešpektovať aj realistický (t. j. asubjektívny) rozmer tohto vzťahu. Toto smerovanie Patočkovej fenomenológie prirodzeného sveta bolo umocnené už v závere práce Aristoteles, jeho predchodcovia a dediči, najmä však v prácach z konca 60. a zo 70. rokov 20. storočia. Mimoriadny význam, popri dvoch štúdiách o asubjektívnej fenomenológii, tu má cyklus bytových seminárov Platón a Európa.

Ján Ukropec:

Výpoveď a vypovedateľné u Michela Foucaulta

Archeológia sa nezaobrá iba minulosťou, ale existuje aj v prítomnosti. U M. Foucaulta znamená odhalenie podmienok spojených s existenciou výpovedí, ktoré sa skúmajú ako monumenty. Vypovedateľné daného obdobia prechádza jazykovými variáciami spojenými s vypovedacou schopnosťou diskurzu. Štúdium archívu ukazuje historickú formáciu ako monument, ktorá sa odlišuje od gramatických a logických pravidiel. Regularita výpovedí je určená diskurzívnou formáciou a diskurz je definovaný ako súbor výpovedí, ktoré patria do diskurzívnej formácie.

Ivana Gregorová:

Typológia metafor urbánneho priestoru

Cieľom príspevku bude predstaviť vývinovú typológiu metafor urbánneho priestoru ako obrazu filozofického uvažovania o mestskom priestore v čase od obdobia neskorého stredoveku po súčasnosť. Zameriame sa na predstavenie základnej kategorizácie vizuálnych metafor reprezentovaných napríklad prácami R. Descartesa, J. J. Rousseaua, Le Corbusiera, G. Deleuza a iných. V ich myšlienkových intenciách predstavíme vývinovú typológiu metafor: mesto-organizmus, mesto-geometrie (priamok), mesto-stroj, mesto-sieť, mesto-rizom. Zároveň sa zameriame na transformáciu týchto metaforických typov do reálnych urbánnych štruktúr, ale aj na ich uplatnenie v niektorých literárnych dielach.

Andrej Gogora:

Latour, Sartre a Café de Flore

Tento príspevok chce zobrazit' dva odlišné filozofické pohľady na jednu a tú istú činnosť. Tou činnosťou je pracovný výkon čašníka, jeho povinnosti a služby. Aby sme boli konkrétny, je ním čašník zo slávnej parížskej kaviarne Café de Flore. Tým prvým pohľadom sú Sartrove poznámky o postavení čašníka v diele *Bytie a ničota* [1943] - je pravdepodobné, že ich zaznamenal práve v tejto kaviarni. Druhý pohľad nájdeme v knihe Bruna Latoura *Paríž: Neviditeľné mesto* [1998] - skúma v nej procesy, ktoré sú potrebné na to, aby sme si vypili kávu na tom istom mieste, v Café de Flore. Tieto dva prístupy nám prezradia niečo o svojej dobe.

Jarmila Trizuliaková:

John Locke – Filozofický rozmer náboženskej tolerancie včera a dnes

Predmetom môjho uvažovania je preskúmať filozofický status náboženstva v novovekej politickej spoločnosti vzhľadom na osobnú slobodu a voľbu človeka u Johna Locka a súčasné chápanie postavenia náboženstva v multikultúrnej a tolerantnej spoločnosti. Najskôr by som predstavila Lockeovu politickú filozofiu, v ktorej oslobodil človeka z nadvlády monarchie a predstavil ho ako samostatnú bytosť disponujúcu základnými právami a slobodami, ako je právo na život, slobodu, majetok ako i právo vyznanie náboženstva, ktoré majú bez ohľadu na politický typ spoločnosti. Locke na jednej strane vníma ľudí od prírody

slobodných a rovných a na druhej strane je tu politické usporiadanie spoločnosti ako výsledok spoločenskej zmluvy. Je zástancom zmluvnej teórie ako výsledok racionálneho uvažovania, pretože považuje akt odovzdávania niektorých právomocí do rúk vlády za prostriedok, ktorý umožňuje bezpečnejší a stabilnejší život. Ďalej by som porovnala Lockovu pozíciu náboženskej tolerancie s chápaním náboženskej tolerancie v súčasnom filozofickom myslení. Filozofický status náboženstva v novovekej spoločnosti vychádza z rozdielu medzi prirodzenými zákonmi, ktoré platia pre všetkých ľudí bez ohľadu na krajinu, v ktorej žijú alebo zmluvnej dohody, považovanými za morálne pravidlá, vychádzajúce z kresťanskej tradície a pozitívnym právom, ktoré je vytvorené vládou danej krajiny.

Eva Makúchová:

Neutralita a jej obsah

S pojmom "neutralita" sa nestretávame výhradne len v politickom liberalizme ale v liberalizme vôbec. Cieľom plánovaného príspevku je predstaviť to, čomu sa v liberalizme hovorí "princíp neutrality". Zároveň predstavíme problém, vo filozofickej obci nazývaný "problém koncepcie ľudského dobra", ktorý poukazuje, ako sme presvedčení, na jeden z kritických momentov liberálnej tradície. Naša argumentačná línia bude sčasti popísaná slovami komunitaristov, ktorí sú zástancami myšlienky spoločnej koncepcie dobra, a sčasti bude predstavením vlastnej kritiky autora príspevku, ktorý zastáva názor, že princíp neutrality v politickom liberalizme v sebe nutne zahŕňa myšlienku spoločného dobra. Totiž, ak liberálna predstava o princípe neutrality predpokladá zachovanie nestrannosti v otázkach o ľudskom dobre, potom sa zo strany zástancov určitej koncepcie ľudského dobra očakáva, že budú tento princíp uskutočňovať. A práve v tomto momente je princípu neutrality, v politickom liberalizme, priznaná hodnota akejsi zvláštnej koncepcie dobrého života, ktorá je podporovaná práve obhajcami liberálnej neutrality.

Jana Kováčová:

Rekonštruktivistický a konštruktivistický pohľad na naratívnu filozofiu dejín

Cieľom príspevku je pokus o analýzu funkcie a povahy „spájacích“ pojmov v súvislosti s problematikou historickej narácie. V tejto problematike existujú dva názorové prúdy na tvorbu historickej narácie, a to rekonštruktivisti a konštruktivisti. Rekonštruktivisti sú presvedčení, že historik môže vo svojej narácii predstaviť minulosť tak, ako sa skutočne

stala. Vo svojich tvrdeniach vychádzajú z diela W.H. Walsha. Naproti tomu konštruktivisti predpokladajú, že minulosť je konštruktom historika. Takýto postoj k problematike spájacích pojmov predstavíme v dielach H. Whitea a F. Ankersmita. V závere sa pokúsime podať argumenty, prečo je pohľad na minulosť ako na konštrukt podľa nás prijateľnejší.

Michal Slamena:

Problém slobody v novovekej spoločenskej zmluve

Tento článok sa pokúša vysvetliť, že hlavnými hnacími silami úspechu novovekej spoločenskej zmluvy bolo nové prírodovedné videnie sveta, zmena vnímania povahy človeka a zníženie autority náboženstva. Na pozadí týchto tém sa rozvinula myšlienka slobody jednotlivca v spoločnosti. S tým je však spojených viacero problémov, ktorým spoločenská zmluva musí čeliť - napr. pomer moci suveréna voči slobode jednotlivca, medzi jednotlivcami a ich vťah k ospravedlneniu legitimacy systému. Vo svojom príspevku ukážem, že uvedené zmluvné konštrukcie ponúkajú riešenia daných problémov slobody.

Petra Klímová:

Idea „encyklopedie“ v osvícenství (Ephraim Chambers a Denis Diderot)

Od počátku raného novověku se v organizaci encyklopedií začaly projevovat čím dál výraznější změny v uspořádání poznatků a obsahu. V 18. století vzniklo mnoho encyklopedistických prací, jejichž formát se postupně měnil. Příspěvek je stručným pohledem na problematiku vzniku, funkce encyklopedistických prací tak, jak se jimi zabývali Ephraim Chambers v Cyclopaedia a Denis Diderot v Encyclopedie. Na jejich názorech na uspořádání poznatků je sledována změna, která se odráží v rozdílnosti jejich chápání uspořádání vědění, v jejich motivaci a dalších faktorech.

Ondrej Marchevský:

O filozofii M. A. Bakunina

Cieľom príspevku je predstaviť známeho ruského revolucionára a anarchistu Michaila Alexandroviča Bakunina (1814-1876) ako mysliteľa a filozofa. Predložený text je formovaný na pozadí širšieho spoločensko- kultúrneho a historického

rámca, v ktorom sa kryštalizovali myšlienkové a tematické hodnoty tvorby mysliteľa a jeho dedičstva. Pramení to z presvedčenia, že ide o osobitý ideovo-filozofický výkon v špecifickej spoločensko-historickej situácii. Uvedená snaha predstavuje základňu pre širšie pochopenie Bakunina v dejinách (nielen) ruského myslenia.

Spomedzi viacerých filozofických prác Bakunina je pozornosť venovaná predovšetkým spisu O filozofii, ktorý formuluje tri zásadné otázky: Čo je vlastne filozofia? Je filozofia užitočnou? Je vôbec filozofia možná? V snahe formulovať stanoviská k vytýčeným otázkam sa objavuje osobitý prístup Bakunina k filozofickým otázkam vôbec. Spomínaná osobitosť je spojená jednak s revolučnou povahou autorových nálad no zároveň so špecifickým obdobím Bakuninovho života. Jedná sa o obdobie po roku 1835 - Bakunin prichádza do Moskvy, ktorá nepredstavuje len nové miesto pôsobenia, ale novú živnú pôdu pre uvažovanie a tvorbu mladého mysliteľa. Dostáva sa do kruhov inteligencie. Stáva sa členom známeho krúžku Stankeviča. Prichádza do kontaktu jednak so samotným N. V. Stankevičom, ale aj s významným publicistom, literárnym kritikom a mysliteľom V. G. Belinským. Prvý z menovaných má na Bakunina veľký vplyv. Získava ho pre štúdium prác nemeckých mysliteľov. Významnú úlohu spomedzi nich zohráva I. Kant. Vzťahu Bakunina ku filozofii Kanta, predovšetkým k jeho Kritike čistého rozumu je v príspevku rovnako venovaná pozornosť.

Martin Nosál:

Filozofický rámec vybraných manifestov konceptuálneho umenia

Príspevok sa venuje rôznym manifestom zo 60. rokov 20. storočia s osobitným dôrazom na text Josepha Kosutha Art after Philosophy. Úlohou príspevku je jasné pomenovanie ich filozofického pozadia a zaradenie do širšieho filozofického rámca. V prípade Kosuthovho textu je to poukaz na zreteľné prepojenie s filozofiou logického empirizmu A.J. Ayera. Príspevok ukazuje explicitné Kosuthove odkazy na Ayera, zároveň však odhaľuje celkový, nepomenovaný filozofický rámec Kosuthovho textu, ktorý sleduje mnohé myšlienkové body Ayerovho diela Language, Truth and Logic. Príspevok sa osobitne zaoberá Kosuthovou snahou definovať umenie ako nového nástupcu „tradičnej filozofie“, ako sám nazýva metafyziku, fenomenológiu a existencializmus.

Andrea Mlčúchová:

Akvinského teória intencionality v kontexte epistemologických diskusií

Predmetom príspevku je Akvinského teória intencionálnych foriem, tzv. species, a to v kontexte problematiky objektivity poznania. Úvodná komparácia Akvinského teórie species s novovekou teóriou ideí, všeobecne považovanou za zdroj radikálneho skepticizmu, slúži explikácii kritérií a záruk objektivity, ktoré sa v porovnávaných koncepciách ukazujú ako značne odlišné. Základom danej odlišnosti je rozdielne chápanie ľudskej prirodzenosti a celková rôznosť ontologických východísk. Toto zistenie poukazuje na limity akceptovateľnosti Akvinského teórie intencionality v dnešnej dobe, no zároveň nevyvracia, že v mnohých ohľadoch môže do súčasných filozofických diskusií relevantne prispieť.